Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta 17.10.2024

Eero Kivinen, Sosiaalipoliittinen asiantuntija
Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

EKL:n lausunto 1/4

Koko lausunto on toimitettu valiokunnalle tämän lyhennelmän ohessa.

- EKL ei tällaisenaan kannata esitystä.
  - Leikkaukset ensinnäkin osuvat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin nuoriin, jotka eivät mitenkään ole itse voineet valita omaa osaansa.
  - Tämän kohderyhmän sisällä etenkin kärsivät nuoret, joiden huoltajien elatuskyky on heikko.

- Erityistapauksissa alle 65-vuotiaat voivat olla oikeutettuja kansaneläkkeeseen.
  - Jos nuorella on sellainen vamma tai sairaus, mikä estää opiskelu- ja työkyvyn ja hän ei saa muuta eläkettä eikä korvausta, hän voi olla oikeutettu 16 vuotta täytettyään kansaneläkkeeseen.
  - Takuueläke täydentää kansaneläkkeen minimieläketurvan tasolle.
  - Tällä esityksellä kuitenkin rajataan oikeus eläke-etuuteen vain täysi-ikäisiin.

EKL:n lausunto 2/4

- EKL ei näe positiivisena muutoksena sitä, että alaikäisen henkilön kouluttautumisen ja tulevaisuuden työllistymisen edellytyksiä heikennetään muiden tukien, kuten tässä esityksessä mainitusti eläkettä saavan hoitotuen tai eläke-etuuden, epäämisellä.

- Emme myöskään yhdy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että sosiaaliturvaa suunnataan yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen perusteella.
  - Tätä näkemystä voidaan tulkita liian helposti niin, että panostus tukea tarvitseviin nuoriin nähdään vain kulueränä, eikä investointina

- Järjestelmän tavoitteen tulisi olla se, että jokaisen nuoren olemassa olevat kyvyt voisivat päästä käyttöön.
- Ensisijainen vaihtoehto tulisi aina olla kuntoutus ja koulutus ja nämä mahdollisuudet eivät saa heikentyä nuoren huoltajien heikon elatuskyvyn vuoksi.
  - Ehdotuksen toteutuessa oikeus koulutukseen ja sitä kautta työelämään pääsy kytkeytyisi nykyistä enemmän huoltajien elatuskykyyn

EKL:n lausunto 3/4

- Esitys tarkoittaisi toteutuessaan sitä, että vähemmän yhteisiä varoja tultaisiin käyttämään kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevien pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja kehitysvammaisten nuorten etuuksiin.
  - Terveisiin tai vammattomiin ikätovereihinsa verrattuna kohderyhmän nuorilla on heikommat mahdollisuudet hankkia itse lisäansioita esim. kesätöitä tekemällä.
  - Eläkkeen ja kuntoutusrahan lakkauttamista korvaamaan alle 17-vuotiaat nuoret eivät voisi saada kuin toimeentulotukea.
  - 17-vuotiaan nuoren kuluja katettaisiin mahdollisella lapsen vammaistuella 18-vuoteen asti.
- Kaikki pitkäaikaissairaat, vammaiset tai kehitysvammaiset nuoret eivät saa koulutusta lähiympäristössään eivätkä siten voi asua koulutuksen ajan kotonaan huoltajiensa kanssa.
- Mikäli lähioppilaitoksessa ei ole soveltuvaa opintoalaa, on ala löydettävä jostain kaukaisemmasta erityisoppilaitoksesta.
- Mikäli kuntoutusraha lakkautetaan, heikennetään kodin ulkopuolella oppilaitoksen asunnossa asuvien mahdollisuuksia saada koulutus ja työllistyä.

EKL:n lausunto 4/4

- Palveluilla voidaan korvata osa tämän esityksen mukaisesta heikennyksestä, mutta vastaavasti koulutukseen on lähihistoriassa kohdistettu ja ollaan jatkossa kohdistamassa mittavia leikkauksia. Tämä tulee näkymään kaikkien toisen asteen opiskelijoiden tukipalveluiden lisääntyvänä rasittumisena.

- Olennaista on se, että tuen tason on oltava riittävä, jotta se turvaa nuoren toimeentulon siltä ajalta, kun nuori yrittää hankkia valmiuksia työllistymistä varten tai tulla alentuneen toimintakykynsä takia toimeen ilman töitä.

- Tällaisenaan esitys heikentäisi yhdenvertaisuutta, nuorten toimeentuloa, kuntoutusmahdollisuuksia, mahdollisuuksia opiskella muualla kuin kotipaikkakunnallaan ja heidän työllistymistään.

- Esitys itsessään heikentää, paitsi nuorten toimeentuloa, myös heidän itsenäistymisensä mahdollisuuksia ja heikentää heidän potentiaalisen työuransa mahdollisuuksia varhaisessa iässä.
  - EKL kantaa tämän myötä huolta myös eläkejärjestelmämme täydestä potentiaalista sekä tulevien eläkkeensaajien toimeentulosta.

Kiitos!

Eero Kivinen
Sosiaalipoliittinen asiantuntija
eero.kivinen@ekl.fi

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry
Haapaniemenkatu 14, 2.krs
PL 168, 00531 HELSINKI
www.ekl.fi

”Täyttä elämää hyvässä seurassa – EKL”